

“Problems and prospects of optimization of tariff policy and subsidy system in the context of social stability”

AUTHORS	Ivan Riabokon Volodymyr Kyryliuk
ARTICLE INFO	Ivan Riabokon and Volodymyr Kyryliuk (2024). Problems and prospects of optimization of tariff policy and subsidy system in the context of social stability. <i>Social and labour relations: theory and practice</i> , 14(2), 28-37. doi: 10.21511/slntp.14(2).2024.03
DOI	http://dx.doi.org/10.21511/slntp.14(2).2024.03
RELEASED ON	Monday, 12 May 2025
RECEIVED ON	Tuesday, 07 January 2025
ACCEPTED ON	Wednesday, 23 April 2025
LICENSE	 This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License
JOURNAL	"Social and labour relations: theory and practice"
ISSN PRINT	2410-4752
ISSN ONLINE	2415-3389
PUBLISHER	LLC “Consulting Publishing Company “Business Perspectives”
FOUNDER	State Higher Educational Establishment "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Social and Labour Relations Institute

NUMBER OF REFERENCES

14

NUMBER OF FIGURES

1

NUMBER OF TABLES

1

© The author(s) 2025. This publication is an open access article.

BUSINESS PERSPECTIVES

Publisher

LLC "CPC "Business Perspectives"
Hryhorii Skovoroda lane, 10, Sumy,
40022, Ukraine

www.businessperspectives.org

V. HETMAN KNEU

Founder

State Higher Educational Establishment
"Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman",
Prospect Peremogy, 54/1, Kyiv,
03057, Ukraine

<https://kneu.edu.ua/>

Received on: 07th of January, 2025

Accepted on: 23rd of April, 2025

Published on: 12th of May, 2025

© Ivan Riabokon, Volodymyr Kyryliuk,
2025

Ivan Riabokon, Ph.D. in Economics,
Socioeconomics and Personnel
Management Department, Kyiv
National Economic University named
Vadym Hetman, Ukraine.

Volodymyr Kyryliuk, Ph.D. in
Economics, Socioeconomics and
Personnel Management Department,
Kyiv National Economic University
named Vadym Hetman, Ukraine.

This is an Open Access article, distributed
under the terms of the [Creative Commons
Attribution 4.0 International license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which
permits unrestricted re-use, distribution, and
reproduction in any medium, provided the
original work is properly cited.

Conflict of interest statement:

Author(s) reported no conflict of interest

Ivan Riabokon (Ukraine), Volodymyr Kyryliuk (Ukraine)

PROBLEMS AND PROSPECTS OF OPTIMIZATION OF TARIFF POLICY AND SUBSIDY SYSTEM IN THE CONTEXT OF SOCIAL STABILITY

Abstract

The article discusses the key problems and prospects for optimizing tariff policy and the system of subsidies in the housing and communal sector of Ukraine. The study focuses on assessing the impact of tariff policy on the financial burden of households, the effectiveness of subsidy programs, and the prospects for introducing digital platforms for administering social support. The author emphasizes the relevance of the issue in the context of economic challenges, in particular, the growth of tariffs for housing and communal services and insufficient targeting of subsidies. The need to improve social support mechanisms, ensure transparency in tariff setting, and stimulate energy efficiency is identified.

Particular attention is paid to the analysis of the current state of tariff policy and its impact on social stability. Quantitative and qualitative analysis is applied to study the effectiveness of subsidy programs and mechanisms for their targeted provision. The importance of digitalization of management processes in the housing and communal services sector, in particular, the introduction of the Unified Information System of the Social Sphere, is emphasized.

The article outlines promising areas for the development of tariff policy, including the integration of market-based pricing mechanisms, tariff liberalization and the creation of a competitive environment. The materials can be useful for scientists, experts in the field of housing and communal services, government agencies, as well as international organizations dealing with energy efficiency and social policy. Prospects for further research include the development of tariff regulation models focused on social justice and economic efficiency.

Keywords

housing and communal services, subsidies, tariff policy, energy efficiency, digitalization

JEL Classification

I98, H31, H42

I. O. Рябокoнь (Україна), В. В. Кирилюк (Україна)

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СИСТЕМИ СУБСИДУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Анотація

У статті розглянуто ключові проблеми та перспективи оптимізації тарифної політики та системи субсидій у житлово-комунальному господарстві України. Дослідження орієнтоване на оцінку впливу тарифної політики на фінансове навантаження домогосподарств, ефективність програм субсидування та перспективи впровадження цифрових платформ для адміністрування соціальної підтримки. Наголошено на актуальності питання в умовах економічних викликів, зокрема зростання тарифів на житлово-комунальні послуги та недостатньої адресності субсидій. Визначено необхідність удосконалення механізмів соціальної підтримки, забезпечення прозорості у формуванні тарифів та стимулювання енергоефективності.

Особливу увагу приділено аналізу сучасного стану тарифної політики та її впливу на соціальну стабільність. Застосовано кількісний і якісний аналіз для вивчення ефективності

програм субсидій і механізмів їх адресного надання. Підкреслено важливість цифровізації процесів управління у сфері житлово-комунального господарства, зокрема впровадження Єдиної інформаційної системи соціальної сфери.

У статті окреслено перспективні напрями розвитку тарифної політики, включаючи інтеграцію ринкових механізмів ціноутворення, лібералізацію тарифів і створення конкурентного середовища. Матеріали можуть бути корисними для науковців, експертів у сфері житлово-комунального господарства, державних органів, а також міжнародних організацій, які займаються питаннями енергоефективності та соціальної політики. Перспективами подальших досліджень є розробка моделей тарифного регулювання, орієнтованих на соціальну справедливість та економічну ефективність.

Ключові слова: житлово-комунальні послуги, субсидії, тарифна політика, енергоефективність, цифровізація

Ключові слова житлово-комунальні послуги, субсидії, тарифна політика, енергоефективність, цифровізація

Класифікація JEL L98, N31, N42

ВСТУП

Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) в Україні є однією з найважливіших сфер соціально-економічного життя, що безпосередньо впливає на добробут населення та економічну стабільність. Зростання тарифів на комунальні послуги, зокрема, електроенергію, недостатня прозорість формування тарифів створюють виклики як для держави, так і для споживачів.

Питання оптимізації тарифної політики та підвищення прозорості системи субсидій є особливо актуальними в умовах сучасної економічної ситуації та воєнних викликів. Субсидування житлово-комунальних послуг (ЖКП) є важливим механізмом соціального захисту вразливих категорій населення, особливо в умовах економічних труднощів і зростання витрат на комунальні послуги в Україні.

Проблема заборгованості за комунальні послуги залишається актуальною в Україні, що свідчить про недостатню результативність соціальної підтримки. Управління сферою ЖКГ характеризується складністю та розгалуженістю, що створює додаткові труднощі. Відсутність належної координації між різними рівнями управління призводить до нераціонального використання ресурсів і зниження ефективності тарифної політики.

Ще однією важливою проблемою є недостатня прозорість у формуванні тарифів. Громадськість не завжди має доступ до інформації щодо механізмів формування вартості комунальних послуг. Це може сприяти недовірі до системи тарифоутворення й ускладнює контроль за її функціонуванням.

Незважаючи на впровадження програм енергозбереження, їх реалізація залишається недостатньо ефективною, що ускладнює процес оптимізації витрат домогосподарств на оплату комунальних послуг.

Таким чином, у сфері житлово-комунального господарства України існує низка проблем, які потребують вирішення для забезпечення ефективності та прозорості системи. Отже, вирішення зазначених проблем є ключовим завданням для створення ефективною та прозорою системи управління ЖКГ в Україні. Визначення ключових викликів слугуватиме базою для формування рекомендацій з удосконалення тарифної політики та системи субсидування, спрямованих на забезпечення економічної ефективності системи житлово-комунального господарства України та соціальної стабільності.

1. ЛІТЕРАТУРНИЙ ОГЛЯД

У 2025 р. бюджет на виплати субсидій і пільг на ЖКП зменшено до 42.3 млрд гривень у порівнянні з 45.9 млрд гривень у 2024 р. [5, 12]. Підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги в Україні з точки зору споживача повинні бути економічно обґрунтованими. Порівняння з європейськими цінами свідчить, що такі тарифи не можуть бути виправдані через низьку частку зарплати у структурі ціни кінцевого продукту. При регулюванні тарифів на державному, місцевому рівні може бути передбачено встановлення структури витрат, розміру прибутку в тарифі на послуги ЖКГ, економічно обґрунтованих нормативів тощо. Держава, вдало маневруючи існуючими важелями та інструментами впливу може сприяти підвищенню ефективності тарифної політики [8].

Аналіз останніх публікацій свідчить, що проблематика тарифної політики та системи субсидій у сфері ЖКГ є багатогранною та важливою складовою соціально-економічної політики України. Дослідники акцентують увагу на питаннях економічної доцільності тарифів, ефективності субсидій, а також впливі цих механізмів на соціальну стабільність.

Кичко розглядає фінансовий аспект соціальних функцій держави в контексті тарифної політики, зокрема вплив системи субсидій на забезпечення соціальної стабільності. У своїх дослідженнях він пропонує механізми оптимізації субсидування, що сприяють підвищенню адресності соціальної допомоги та ефективності бюджетного фінансування [8].

Лопушняк та Фоменко розглядають теоретичні аспекти субсидування житлово-комунальних послуг, а також аналізують зарубіжний досвід, який може бути використаний в Україні для підвищення адресності та прозорості соціальної допомоги [9].

Герасимчук і Витрищук досліджують вплив ЖКГ на економічний і соціальний розвиток територій, підкреслюючи важливість комплексного підходу до формування тарифної політики [6].

Бізониц, Артус та Смерека вивчають перспективи вдосконалення тарифної політики в контексті її економічної доцільності та соціальної справедливості. Їхні дослідження вказують на важливість створення прозорих механізмів формування тарифів, які враховують потреби вразливих верств населення [2, 3]. Мозговий пропонує підходи до формування тарифів на основі рівноважної ціни попиту та пропозиції, підкреслюючи їхній соціальний аспект [11].

Серед зарубіжних дослідників, таких як Midxes [11], Alberini, Umaphathi [1], особливу увагу приділено соціальній ефективності субсидій. Наприклад, дослідження Алберіні акцентує увагу на позитивному впливі державної підтримки на доступність енергетичних ресурсів для домогосподарств із низькими доходами. Coady, Parry, Le, Shang наголошують на необхідності глобального переосмислення субсидування для зменшення його впливу на державний бюджет [4].

Серед ключових міжнародних підходів виділяються роботи Hahn, Metcalfe, які досліджують ефективність енергетичних субсидій у різних економіках світу [5]. Kotchen наголошує на необхідності реформування системи субсидування для забезпечення більш ефективного розподілу ресурсів [7].

Поточні тарифи на комунальні послуги в Україні зазвичай не враховують соціально-економічні особливості населення. Одним із ключових недоліків є недостатня таргетованість субсидій, що призводить до неефективного використання бюджетних коштів. Незважаючи на деякі реформи, спрямовані на покращення цільового призначення субсидій, система все ще страждає від низької ефективності. По-друге, низькі тарифи на енергоносії, хоча й можуть здаватися соціальним заходом, фактично стимулюють неефективне використання енергії, особливо серед заможних верств населення. Це призводить до додаткового навантаження на державний бюджет та негативно впливає на довкілля [10].

Домогосподарство в Україні в середньому витрачає понад 10% доходів на енергоносії, що перевищує загальноприйняті пороги енерге-

тичної бідності. Такі витрати створюють значний економічний тиск навіть на домогосподарства середнього рівня достатку [10].

Більшість дослідників зосередили увагу на сутності субсидій та їх впливі на забезпечення соціальної захищеності та соціальної стабільності.

Попри наявність значної кількості наукових праць із цієї проблематики, потребують подальших досліджень такі питання, як вплив різних моделей тарифної політики та систем субсидій на енергоефективність, соціальну справедливість і економічну доступність житлово-комунальних послуг для різних верств населення.

2. МЕТА

Метою даної статті є аналіз проблем та перспектив оптимізації тарифної політики та системи субсидій в Україні з метою забезпечення економічної ефективності та соціальної стабільності.

3. МЕТОДОЛОГІЯ

З метою дослідження проблем та перспектив оптимізації тарифної політики й системи субсидій у контексті забезпечення економічної ефективності та соціальної стабільності застосовано поєднання кількісних і якісних методів аналізу. Методологічною основою стали методи синтезу, системного аналізу, контент-аналіз наукових публікацій і звітів, а також інструменти порівняльного аналізу. Метод порівняльного аналізу, широко застосовуваний у міжнародних дослідженнях, дозволив виявити ключові розбіжності у підходах до тарифоутворення та субсидування між Україною та іншими країнами.

Кількісний аналіз проведено на основі аналітичних даних, зібраних із офіційних звітів Міністерства соціальної політики України, Державної служби статистики України, міжнародних організацій, таких як Low Carbon Ukraine та World Bank. Використано дані за

період 2020–2024 років для оцінки впливу тарифної політики на домогосподарства та ефективності програм субсидій.

Метод збору даних включав телефонні інтерв'ю та онлайн-опитування через Google Forms та соціальні мережі.

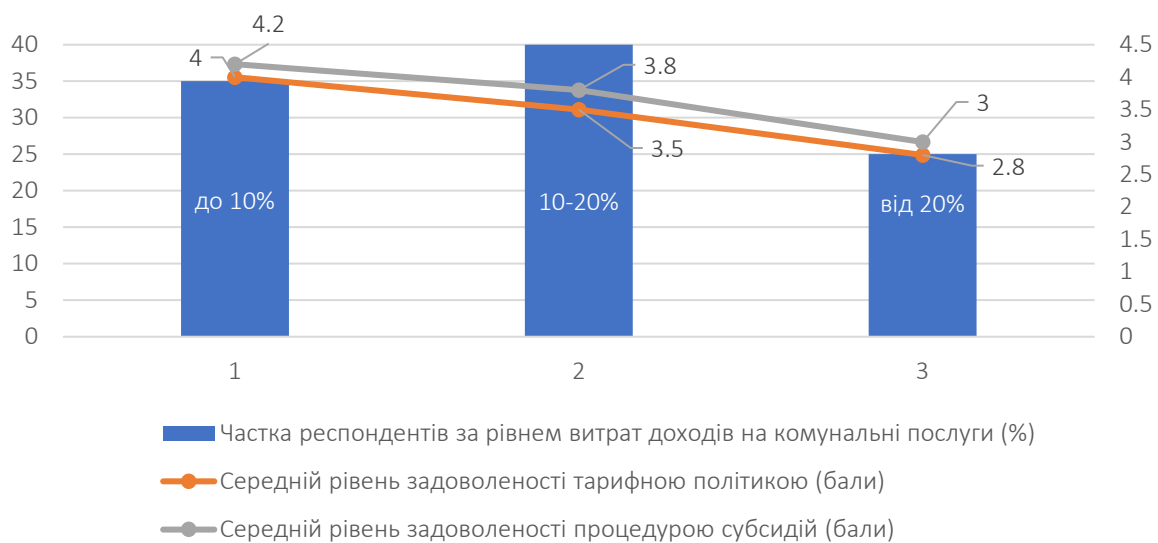
Рівень задоволеності комунальними послугами оцінювався за допомогою бальної шкали Лікерта від 1 до 5, де 1 означало «абсолютно незадоволений», а 5 – «повністю задоволений». Опитування також охоплювало питання про частку доходів на оплату комунальних послуг, обізнаність про програми енергоефективності та використання цифрових платформ для подання заявок на субсидії. Результати дозволили визначити ключові тенденції та запропонувати рекомендації для вдосконалення тарифної політики та субсидування в Україні.

4. РЕЗУЛЬТАТИ

У процесі дослідження було проведено опитування серед 320 респондентів, які репрезентують генеральну сукупність населення м. Києва та області. Метою опитування було визначення рівня задоволеності населення тарифною політикою та процедурою отримання субсидій у залежності від частки доходу, що витрачається на оплату комунальних послуг. Розподіл респондентів за цим критерієм виявився нерівномірним, що дозволило виділити три основні групи. Перша група включала респондентів, які витрачають на оплату комунальних послуг до 10% свого доходу, і становила 35% від загальної сукупності. Друга група, найчисленніша, складалася з респондентів, для яких частка витрат знаходиться в межах 10-20%, – таких виявилось 40%. До третьої групи увійшли респонденти, які витрачають понад 20% свого доходу на комунальні послуги; вони становили 25%.

Цей розподіл дозволив провести порівняльний аналіз рівня задоволеності різних груп населення, виявити ключові тенденції та сформулювати рекомендації щодо вдосконалення тарифної політики та процедур субсидування.

Джерело: Власний аналіз на основі даних дослідження вибіркової сукупності споживачів ЖКП.

Рисунок 1. Результати дослідження задоволеності споживачів ЖКП тарифною політикою за рівнем доходів і витрат на комунальні послуги

З представлених даних можна зробити такі висновки: простежується залежність між часткою доходу, що витрачається на оплату комунальних послуг, та рівнем задоволеності як тарифною політикою, так і процедурою отримання субсидій. Зокрема, зі зростанням фінансового навантаження домогосподарств на оплату комунальних послуг спостерігається зниження рівня їхньої задоволеності. Респонденти, які витрачають до 10% свого доходу, мають найвищий рівень задоволеності (в середньому 4.1 та 4.5 балів відповідно). Ті, хто витрачає від 10% до 20%, демонструють помітне зниження задоволеності (3.5 та 3.8 відповідно), а серед тих, хто витрачає понад 20%, рівень задоволеності значно знижується (2.8 та 2.9 відповідно). Недостатня інформація щодо формування тарифів на комунальні послуги може стати причиною зниження довіри споживачів, які сприймають ці тарифи як необґрунтовані. Це підкреслює необхідність покращення прозорості у комунікації з населенням.

Крім того, рівень задоволеності процедурою отримання субсидій виявився дещо вищим, ніж задоволеність тарифною політикою. Така тенденція може вказувати на те, що, незважаючи на певні труднощі, які можуть виникати під час оформлення субсидій, населення загалом усвідомлює їхню важливість та необхід-

ність для підтримки фінансової стабільності домогосподарств.

З огляду на висновки дослідження, доцільно розглянути можливість оптимізації тарифної політики, зокрема перегляду існуючих тарифів для домогосподарств, які витрачають значну частку доходу на оплату комунальних послуг. Такий підхід дозволить зменшити фінансовий тягар для найбільш вразливих категорій населення.

Значний рівень задоволеності респондентів процедурою субсидій свідчить про її загальну ефективність, проте важливо забезпечити її доступність для всіх домогосподарств, які потребують такої підтримки. Це вимагає удосконалення інформаційної політики та спрощення механізмів отримання субсидій, щоб зробити їх максимально зрозумілими та зручними для населення.

Додатково в рамках дослідження було здійснено опитування, спрямоване на оцінку якості комунальних послуг, що надаються населенню.

Рівень задоволеності якістю комунальних послуг викликає занепокоєння: 40% респондентів висловили незадоволення, що свідчить про потребу покращення інфраструктури та стандартів обслуговування.

Щодо системи субсидій, 45% респондентів оцінили процедуру оформлення як просту, проте 30% взагалі не користуються субсидіями. Це вказує на необхідність усунення бар'єрів доступу до соціальної допомоги та посилення адресності програм. Більшість респондентів (50%) не знайомі з програмами енергоефективності, що підкреслює важливість інформаційних кампаній для стимулювання енергозбереження.

Хоча цифрові платформи для подання заявок на субсидії набувають популярності (40% використовують їх регулярно), 30% респондентів не користуються ними через технічні чи інші бар'єри.

Біля 50% респондентів зазначили, що підвищення тарифів значно вплинуло на їхній рівень життя. Це свідчить про необхідність реформування тарифної політики, враховуючи соціальні аспекти для забезпечення економічної справедливості та доступності комунальних послуг.

Аналіз також виявив регресивний характер чинної системи субсидування, яка непропорційно сприяє заможним верствам населення. Впровадження блокових тарифів та реформування механізмів субсидування здатні стимулювати енергоефективність і зменшити фінансове навантаження на вразливі категорії населення.

Аналіз отриманих даних демонструє, що значна частина домогосподарств в Україні стикається з суттєвим фінансовим навантаженням у зв'язку з оплатою житлово-комунальних послуг. Так, більшість респондентів витрачають на ЖКП від 10% до 20% свого доходу, що перевищує загальноприйняті показники доступності. Обов'язкова базова норма оплати комунальних послуг для отримання субсидії в Україні складає 15% від середньомісячного сукупного доходу домогосподарства [13]. Зазначена ситуація створює додатковий тиск на домогосподарства, особливо з низькими доходами.

Якість послуг також викликає значну критику. Близько 40% респондентів висловлюють незадоволення або значне незадоволення якістю надання комунальних послуг, що вказує на необхідність покращення інфраструктури та підвищення стандартів обслуговування.

Щодо системи субсидій, 45% респондентів вважають процедуру їх отримання простою, однак 30% зовсім не користуються субсидіями. Це свідчить про існування певних бар'єрів, які перешкоджають доступу до програм соціальної допомоги, і підкреслює необхідність перегляду критеріїв їх надання та забезпечення більшої адресності.

Таблиця 1. Розподіл витрат споживачів ЖКП на комунальні послуги та рівень задоволеності субсидіями і якістю послуг

Джерело: Власний аналіз на основі даних дослідження вибіркової сукупності споживачів ЖКП.

Запитання	Відповіді	Результати
Яка частка вашого доходу витрачається на оплату комунальних послуг?	До 10% (35%), 10-20% (40%), понад 20% (25%)	Більшість домогосподарств витрачають від 10 до 20% доходів на ЖКП, що перевищує загальноприйняті показники доступності.
Наскільки ви задоволені якістю комунальних послуг?	Абсолютно незадоволені (20%), скоріше незадоволені (30%), нейтральні (25%), скоріше задоволені (15%), абсолютно задоволені (10%)	40% респондентів скоріше незадоволені або абсолютно незадоволені якістю послуг, що вказує на потребу їх покращення.
Чи отримуєте ви субсидії, і наскільки простою була процедура оформлення?	Так, отримую; процедура проста (45%), так, але процедура складна (25%), ні, не отримую (30%)	Процедура отримання субсидій є простою для 45%, але 30% взагалі не отримують субсидій, що потребує уваги.
Чи знаєте ви про програми енергоефективності, і чи використовували їх?	Так, знаю і використовував(ла) (15%), так, знаю, але не використовував(ла) (35%), ні, не знаю (50%)	Більшість респондентів не обізнані про програми енергоефективності, що свідчить про необхідність ширшого інформування.
Чи користуєтесь цифровими платформами для подання заявок на субсидії?	Так, регулярно користуюсь (ХХ), так, але рідко (30%), ні, не користуюсь (ХХ)	Цифрові платформи є популярними, але ХХ респондентів їх не використовують, що свідчить про можливі бар'єри.
Як впливає підвищення тарифів на ваш рівень життя?	Не впливає (10%), частково впливає (40%), значно впливає (50%)	50% респондентів вказали, що підвищення тарифів значно впливає на їхній рівень життя.

Дані також вказують на недостатню обізнаність населення щодо програм енергоефективності. Половина респондентів не має інформації про такі ініціативи, що підкреслює потребу в ширшій інформаційній кампанії для стимулювання енергозбереження.

Цифрові платформи набувають популярності серед населення, проте близько 30% респондентів досі не використовують їх. Це може бути пов'язано з недостатньою цифровою грамотністю, обмеженим доступом до інтернету чи технічними труднощами, що вимагає уваги для подолання таких бар'єрів.

Особливо значущим є те, що 50% респондентів зазначають суттєвий вплив підвищення тарифів на їхній рівень життя. Це підтверджує важливість реформ у сфері тарифної політики, які мають враховувати соціальні аспекти та забезпечувати баланс між економічною доцільністю і доступністю послуг для громадян.

Програма субсидій, яка діє нині, характеризується недостатньою прогресивністю, оскільки тарифи, встановлені нижче ринкових, фактично підтримують найбільших споживачів енергії, які часто належать до заможних домогосподарств. Така система є регресивною, оскільки вона непропорційно сприяє заможним верствам населення, тоді як захист найбільш вразливих не досягається через використання універсальних, недискримінаційних тарифів нижче ринкових. Крім того, знижені тарифи суперечать базовій меті політики енергоефективності, оскільки вони створюють умови для надмірного споживання енергії.

Реформування системи субсидій через відокремлення її від безпосереднього обсягу споживання енергії може усунути негативні стимули, які заважають впровадженню заходів із енергоефективності. У той же час підвищення тарифів, інтегроване з ринковими цінами, може слугувати стимулом для домогосподарств вживати заходів із енергозбереження. Допомога найбільш вразливим групам населення у такій системі може бути надана у формі інших ви-

дів підтримки, що не суперечать цілям енергоефективності.

Зокрема, блокові тарифи можуть бути ефективним механізмом стимулювання енергозбереження, оскільки домогосподарства прагнуть залишатися в межах нижчих блоків споживання. Проте ефективність такого підходу залежить від еластичності домогосподарств щодо підвищення цін. Для досягнення справжніх змін у поведінці споживачів важливий не лише тип тарифної структури, а й загальний рівень цін. Штучно низькі тарифи, навіть за наявності блокової системи, не забезпечують належних стимулів для енергозбереження.

Подальші дослідження цінової чутливості попиту домогосподарств до підвищення тарифів на електроенергію є критично важливими. Вони можуть допомогти розробити цінові моделі, що сприяють підвищенню енергоефективності, не створюючи значного фінансового навантаження на домогосподарства, особливо найбільш вразливі. Такі дослідження дозволять урядам розробити політику, що враховує як економічні, так і соціальні аспекти тарифного регулювання.

Ефективне управління системою житлово-комунального господарства є критично важливим для забезпечення соціальної стабільності та економічного розвитку в Україні. Наявні проблеми, такі як зростання тарифів, низька енергоефективність, а також недостатня прозорість формування тарифів, створюють значний тиск на домогосподарства. У сучасних умовах соціально-економічних викликів уряд повинен впроваджувати нові підходи до тарифної політики та системи субсидій. Це включає адаптацію механізмів соціальної допомоги, посилення адресності субсидій та розвиток енергоефективності. Запровадження цифрових інструментів та інтеграція даних сприятимуть підвищенню ефективності управління, зниженню адміністративних витрат і мінімізації шахрайства. Окрему увагу слід приділити створенню конкурентного середовища на ринку ЖКГ, що забезпечить доступність і якість послуг для всіх категорій населення.

Таким чином, на основі проведеного аналізу рівня задоволеності населення тарифною політикою та системою субсидій, а також виявлених проблемних аспектів у функціонуванні житлово-комунального господарства, доцільно окреслити стратегічні напрями вдосконалення цієї системи. Увага акцентується на формуванні прозорості, ефективної та соціально орієнтованої політики, яка сприятиме забезпеченню соціальної стабільності та підвищенню рівня довіри населення.

Отже, ключові, спрямовані на оптимізацію тарифної політики й системи субсидій, включають наступні заходи:

1. Посилити таргетування: вдосконалити критерії отримання субсидій, щоб вони точніше відображали реальні потреби малозабезпечених верств населення.
2. Здійснити поступову лібералізацію ринку енергоносіїв: це дозволить встановити більш справедливі та ринкові ціни, що стимулюватиме енергоефективність.
3. Оптимізація системи субсидій. Розробка більш адресних механізмів субсидування, які враховують реальні доходи та витрати домогосподарств, дозволить підвищити ефективність програми. Використання цифрових платформ, таких як «Дія», спрощує процес подання заявок, забезпечуючи прозорість та зручність.
4. Розвиток енергоефективності, впровадження програм енергоефективності може значно знизити споживання енергії, що, у свою чергу, зменшить потребу в субсидіях та оптимізує витрати бюджету. Це включає модернізацію інфраструктури ЖКГ, впровадження «зелених» технологій і стимулювання домогосподарств до енергозбереження.
5. Посилення прозорості тарифної політики - забезпечення відкритого доступу до інформації про формування тарифів та залучення громадськості до їх обговорення сприятимуть зміцненню довіри до системи та підвищенню її ефективності.
6. Цифровізація управління. Впровадження Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС) дозволяє автоматизувати процеси, інтегрувати дані та зменшити витрати на адміністрування. Це сприяє зниженню ризику шахрайства та забезпеченню адресності соціальної допомоги.
7. Розробка єдиної стратегії розвитку ЖКГ - створення комплексної стратегії, яка враховуватиме економічні та соціальні аспекти, забезпечить збалансований розвиток ЖКГ. Особливу увагу слід приділити інтеграції тарифної політики в економічне зростання, щоб гарантувати доступність послуг для населення.
8. Лібералізація тарифів: поступовий перехід до ринкового ціноутворення, з урахуванням соціальних аспектів.
9. Створення конкурентного середовища: забезпечення наявності кількох постачальників послуг на ринку, що сприятиме зниженню тарифів.

Також для забезпечення своєчасного реагування на зміну суспільного сприйняття тарифної політики та процедур субсидій важливо проводити регулярний моніторинг соціально-економічного впливу тарифів. Це може включати систематичні опитування та аналіз рівня задоволеності населення, що дозволить ідентифікувати проблемні аспекти та розробляти ефективні стратегії їхнього вирішення.

Враховуючи наявні виклики, важливим є формування адресних механізмів субсидування, посилення прозорості процесів тарифоутворення, а також стимулювання енергоефективності. Інтеграція цифрових технологій і впровадження конкурентного середовища сприятимуть оптимізації управління галуззю. Ці заходи дозволять не лише знизити соціальне напруження, але й забезпечити економічну стабільність у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

Аналіз системи тарифної політики та субсидування ЖКП в Україні дозволяє визначити кілька ключових проблем та напрямів їхнього вирішення. Таким чином, проведений аналіз дозволяє виділити основні напрями вдосконалення тарифної політики та системи субсидій у сфері ЖКГ, спрямовані на забезпечення соціальної стабільності й економічної стійкості.

Недостатня адресність субсидій призводить до неефективного використання бюджетних ресурсів і вимагає коригування для врахування реальних потреб уразливих груп населення. Недостатня адресність субсидій призводить до неефективного використання бюджетних ресурсів і потребує вдосконалення для врахування реальних потреб уразливих груп населення. Недостатня прозорість тарифоутворення та управлінські труднощі посилюють недовіру громадськості й ускладнюють контроль за системою.

На нашу думку, для ефективного вирішення проблем тарифної політики та системи субсидій в Україні необхідно впровадити комплекс заходів, що забезпечать соціальну справедливість, економічну ефективність і прозорість. Це дозволить не тільки оптимізувати фінансові ресурси, але й забезпечити доступність житлово-комунальних послуг для всіх верств населення.

AUTHORS CONTRIBUTIONS

Conceptualization: Ivan Ryabokon, Volodymyr Kyryliuk.

Data curation: Ivan Ryabokon.

Formal analysis: Ivan Ryabokon, Volodymyr Kyryliuk.

Funding acquisition: Ivan Ryabokon.

Software: Ivan Ryabokon.

Supervision: Volodymyr Kyryliuk.

Validation: Ivan Ryabokon.

Visualization: Volodymyr Kyryliuk.

Writing – original draft: Ivan Ryabokon.

Writing – review & editing: Volodymyr Kyryliuk.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Alberini, N., & Umapathi, A. (2021). *What are the benefits of government assistance with household energy bills? Evidence from Ukraine* (world bank policy research working paper 9669). Retrieved from <https://documents1.worldbank.org/curated/en/747101621621225723/pdf/What-Are-the-Benefits-of-Government-Assistance-with-Household-Energy-Bills-Evidence-from-Ukraine.pdf>
2. Artus, M., & Smereka, S. (2014). *Udoskonalennia formuvannia taryfnoi polityky v zhytlovo-komunalnomu hospodarstvi Ukrainy* [Improving the formation of tariff policy in the housing and communal economy of Ukraine]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn – Formation of Market Relations*, 2(153), 66–70. (In Ukrainian). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2014_2_17
3. Bizonych, D. (2021). Problems of regional tariff policy in the field of housing and communal economy of modern Ukraine: theoretical and practical aspects. *Public Management and Customs Administration*, 2(29), 5–12. <https://doi.org/10.32836/2310-9653-2021-2.1>
4. Coady, D., Parry, I., Le, N., & Shang, B. (2019). *Global fossil fuel subsidies remain large: An update based on country-level estimates* (IMF Working Paper). <https://doi.org/10.5089/9781484393178.001>
5. Government portal. (2024). *Uryad skhvalyv proiekt Derzhbiudzhetu na 2025 rik: Oboronu krainy bude zabezpecheno* [The government approved the draft State Budget for 2025: The country's defense will be secured]. (In Ukrainian). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-skhvalyv-proiekt-derzhbiudzhetu-na-2025-rik-oboronu-krainy-bude-zabezpecheno>
6. Hahn, R., & Metcalfe, R. (2021). Efficiency and Equity Impacts of Energy Subsidies. *American Economic Review*, 111(5), 1658–1688. <https://doi.org/10.1257/aer.20180441>
7. Herasymchuk, Z., & Vytryshchuk, K. (2013). *Regional policy of*

- development of housing and communal services: theory, methodology, practice* (199 p.). Lutsk: Zakhar-chuk V. M.
8. Kotchen, M. (2021). The Producer Benefits of Implicit Fossil Fuel Subsidies in the United States. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 118(14), e3011969118. <https://doi.org/10.1073/pnas.2011969118>
  9. Kychko, I. (2024). Subvention of the population as a direction for increasing the social efficiency of tariff policy in the housing and utilities sector. *Problems of Modern Transformations. Economics and Management Series*, 14, 7–14. (In Ukrainian). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-14-07-03>
  10. Lopushniak, H., & Fomenko, O. (2022). Subsidy of housing and utility services: theoretical aspects and foreign practices. *Actual problems of economics*, 5(251), 44-55. (In Ukrainian). <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2022-1-251-43-55>
  11. Midões, C. (2021). *The Ukrainian housing and utilities subsidy (HUS): Targeting and coverage*. BE Berlin Economics GmbH. Retrieved from <https://www.low-carbonukraine.com/wp-content/uploads/The-Ukrainian-Housing-and-Utilities-Subsidy-HUS.pdf>
  12. Mozghovi, Y. (2016). Formuvannya taryfnoi polityky v zhytlovo-komunalnomu hospodarstvi Ukrainy [Formation of the tariff policy in the housing and communal economy of Ukraine]. *Business Inform*, 11, 287-291. (In Ukrainian). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_11_49
  13. Pension Fund of Ukraine. (2024). *Uryad zatverdyyv byudzhet Pensijnoho fondu Ukrayiny na 2024 rik* [The government approved the budget of the Pension Fund of Ukraine for 2024]. (In Ukrainian). Retrieved from <https://www.pfu.gov.ua/2167989-uryad-zatverdyyv-byudzhet-pensijnogo-fondu-ukrayiny-na-2024-rik/>
  14. Pension Fund of Ukraine. (2024). *Yak rozrakhovuyetsya rozmir zhytlovyi subsidiyi na opalyvalnyj period* [How the size of the housing subsidy for the heating period is calculated]. (In Ukrainian). Retrieved from <https://www.pfu.gov.ua/dn/320225-yak-rozrahovuyetsya-rozmir-zhytlovoyi-subsydiyina-opalyvalnyj-period-2/>